

Курс водіння бойових машин сухопутних військ

Тренувальна навчально-методична публікація розроблена робочою групою офіцерів Командування Сухопутних військ Збройних Сил України.

Курс водіння передбачений для застосування Міністерством оборони України та Збройними Силами України. Може бути застосований в установах, закладах та організаціях усіх форм власності, що здійснюють підготовку (навчання) командирів підрозділів та військовослужбовців (військовозобов'язаних).

Міністерство оборони України не несе відповідальності за наслідки застосування цього навчально-методичного матеріалу не за призначенням.

Цей курс призначений для командирів підрозділів, а також усіх посадових осіб, які беруть участь в організації та проведенні занять з підготовки водіїв (механіківводіїв).

КУРС ВОДІННЯ

БОЙОВИХ МАШИН СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2024

УДК 358.119.1
К 93

Курс водіння бойових машин сухопутних військ. — Київ: «Центр учбової літератури», 2024. — 122 с.

ISBN 978-611-01-3209-1

Тренувальна навчально-методична публікація розроблена робочою групою офіцерів Командування Сухопутних військ Збройних Сил України.

Курс водіння передбачений для застосування Міністерством оборони України та Збройними Силами України. Може бути застосований в установах, закладах та організаціях усіх форм власності, що здійснюють підготовку (навчання) командирів підрозділів та військовослужбовців (військовозобов'язаних). Міністерство оборони України не несе відповідальності за наслідки застосування цього навчально-методичного матеріалу не за призначенням.

Цей курс призначений для командирів підрозділів, а також усіх посадових осіб, які беруть участь в організації та проведенні занять з підготовки водіїв (механіків-водіїв).

УДК 358.119.1

ISBN 978-611-01-3209-1

ПЕРЕДМОВА

Тренувальна навчально-методична публікація “Курс “Водіння бойових машин Сухопутних військ” (далі – Курс водіння) розроблено робочою групою офіцерів Командування Сухопутних військ Збройних Сил України.

Цей Курс водіння передбачений для застосування Міністерством оборони України та Збройними Силами України (далі – ЗСУ). Він може бути застосований в установах, закладах та організаціях усіх форм власності, що здійснюють підготовку (навчання) командирів підрозділів та військовослужбовців (військовозобов’язаних). Міністерство оборони України не несе відповідальності за наслідки застосування цього навчально-методичного матеріалу не за призначенням.

Цей Курс водіння призначений для командирів підрозділів, а також усіх посадових осіб, які беруть участь в організації та проведенні занять з підготовки водіїв (механіків-водіїв).

Оформлення цього Курсу водіння до вимог військової публікації та надання йому відповідного реєстраційного номеру проведено колективом офіцерів Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України [2] за запитом військових частин (підрозділів) резерву ЗС України, які формуються та військових частин (підрозділів), які здійснюють відновлення боєздатності.

Усі питання, що стосуються цього Курсу водіння, надсилати за такими адресами:

04119, м. Київ, вул. Дегтярівська 19, Командування Сухопутних військ ЗС України або телекомунікаційна мережа “СЕДО-М” – індекс 116 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – (62) 26-240);

10014, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 17а, Центр оперативних стандартів і методики підготовки ЗС України або “СЕДО М” – індекс 360 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – (68) 44-781; (68) 32-066) в частині що стосується оформлення та надання йому відповідного реєстраційного номеру.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	3
	ВСТУП	6
ЧАСТИНА I	ОРГАНІЗАЦІЙНО МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ	7
1.1	Загальні положення	7
1.2	Призначення і порядок відпрацювання вправ з водіння	7
1.3	Організація навчання	9
1.4	Методика навчання	13
ЧАСТИНА II	ОЦІНКА ВОДІННЯ	17
ЧАСТИНА III	ВПРАВИ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЧАСТИН, ВІЙСЬКОВО-НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ, ЧАСТИМ І ПІДРОЗДІЛІВ НА ГУСЕНИЧНІЙ ТЕХНІЦІ ТА КОЛІСНИХ БРОНЕТРАНСПОРТЕРАХ	31
	Підготовча вправа №1. Основи водіння	31
	Підготовча вправа №2. Техніка подолання природних перешкод	34
	Підготовча вправа №3. Водіння по обмежених проходах	37
	Навчальна вправа №1. Водіння у складних умовах місцевості	40
	Навчальна вправа № 2. Водіння у складі екіпажу	46
	Навчальна вправа № 3. Водіння у складі взводу	49
	Навчальна вправа № 4. Водіння у колоні	53
	Навчальна вправа № 4а. Водіння машин у колоні на пересіченій місцевості	53
	Навчальна вправа № 4б. Водіння машин у колоні в горах	56
	Навчальна вправа № 4в. Марш у складі підрозділу	59
	Навчальна вправа № 5. Водіння по дорогах і в населених пунктах	61
	Навчальна вправа № 6. Подолання водних перешкод	64
	Навчальна вправа № 6а. Водіння вбхід, під водою і навантаження машини на переправні засоби	64
	Навчальна вправа № 6б. Водіння на плаву	66
	Навчальна вправа № 6в. Подолання водної перешкоди у складі підрозділу	69
Додатки:		
1	Заходи безпеки	72
2	Нормативи, які відпрацьовуються під час виконання вправ Курсу водіння	79
3	Обладнання танкодрому і порядок користування ним	93
4	Номери перешкод та розміри макетів споряджень і додаткового обладнання, яке передбачено Курсом водіння	98
5	Перелік поломок з вини того, хто навчається через які вправа вважається невиконаною	108

6	Журнал обліку вправ водіння на танкодромі	109
7	Відомість обліку результатів водіння	110
8	Картка обліку стажу практичного водіння машин	112
9	Журнал обліку роботи на тренажерах	113
10	Розрахунок занять, годин і моторесурсів для навчання курсантів механіків-водіїв з водіння бойових (базових) машин	114
11	Приблизний розрахунок часу і послідовність відпрацювання вправ з водіння	115
12	Розрахунок занять, годин і моторесурсів на навчання курсантів навчальних підрозділів з водіння	117
13	Таблиця визначення результатів виконання вправ водіння у відсотках	118
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	119
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	120
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	121

ВСТУП

Цей Курс водіння призначений для командирів підрозділів та військовослужбовців військових частин (підрозділів), навчальних центрів (шкіл) та вищих військових навчальних закладів Міністерства оборони України та Збройних Сил України з метою надання їм допомоги в опануванні автомобільною технікою та отримання навичок з водіння в ході проведення занять із виконання підготовчих та навчальних вправ водіння бойових машин.

Положення цього Курсу водіння необхідно застосовувати творчо залежно від конкретних умов, особливо від рівня підготовки особового складу і стану навчально-матеріальної бази, постійно знаходити нові, найефективніші методичні прийоми, що забезпечують підвищення майстерності особового складу з водіння.

ЧАСТИНА І. ОРГАНІЗАЦІЙНО МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

1.1. Загальні положення

1. Курс водіння бойових машин Сухопутних військ призначений для навчання і вдосконалення навичок особового складу з водіння бойових машин (танків, БМП, МТ-ЛБ і БМД), самохідної і зенітної артилерії, гусеничних та колісних бронетранспортерів (БТР і БРДМ) та інших бойових машин на їх базі¹.

Примітка 1. У подальшому всі вони називаються машинами. Типи і марки машин вказуються в тих випадках, коли положення Курсу водіння відносяться тільки до них.

2. Відпрацювання Курсу водіння передбачає вивчення основ руху і правил водіння, тренування та виконання вправ на тренажерах і практичне водіння машин. Навчання водінню машин спрямоване на досягнення високої майстерності водіння машин у різних умовах тактичної обстановки, місцевості (стосовно до ТВД), погоди та видимості, на вироблення у тих, хто навчається, волі, рішучості, сміливості, самостійності та ініціативи, на прищеплення впевненості у високих бойових та технічних можливостях машин та почуття відповідальності за їх збереження і постійну бойову готовність.

Головне завдання навчання водінню полягає в тому, щоб навчити підрозділи, екіпажі, механіків-водіїв (водіїв) повністю використовувати високі бойові та технічні можливості машин під час вирішення завдань у сучасному бою.

1.2. Призначення і порядок відпрацювання вправ з водіння

3. Курс водіння включає вправи:

для учбових механізованих, танкових, артилерійських, зенітних ракетних (зенітних артилерійських), аеромобільних частин та навчальних закладів;

для механізованих, танкових, артилерійських, аеромобільних і зенітних частин на гусеничній техніці;

для частин і підрозділів на колісних бронетранспортерах.

В учбових частинах та підрозділах на колісних бронетранспортерах у період підготовки (допідготовки) водіїв, а також у військово-навчальних закладах відпрацьовуються підготовчі та учбові вправи, які необхідні для прищеплення навичок умілого водіння машин.

У частинах продовжується вдосконалення навичок водіння під час виконання учбових вправ, а також під час стрільб, на тактичних заняттях та навчаннях, та в ході інших виходів машин на заняття.

4. Підготовчі вправи призначені для прищеплення навичок і вдосконалення техніки управління машиною, що забезпечує вміле водіння машини під час подолання обмежених проходів, природних та штучних перешкод. Вони повинні відпрацьовуватися у послідовності, викладеній в Курсі водіння.

5. Навчальні вправи призначені для навчання техніці водіння в колоні, подолання водних перешкод, а для колісних бронетранспортерів, крім того, для водіння по шляхах і в населених пунктах.

6. Навчальна вправа № 1 призначена для вдосконалення рівня індивідуальної підготовки з водіння, визначення ступеня навченості, а також проведення іспитів на присвоєння, підтвердження та підвищення класної кваліфікації механіка-водія.

Випробування на присвоєння (підтвердження) класної кваліфікації механіка-водія 3, 2 та 1-го класу проводяться за навчальною вправою № 1 вдень, а майстра – вночі, відповідно до діючих положень про порядок присвоєння класної кваліфікації військовослужбовцям.

Для присвоєння класної кваліфікації механіка-водія 3-го класу необхідно мати стаж практичного водіння не менше 180 км і не менше 6 годин роботи на тренажерах, а для дублера механіка-водія, відповідно, 100 км та 3 години¹.

Примітка 1. До особливого розпорядження при присвоєнні кваліфікації механіка-водія 3-го класу керуватися вимогами наказу заступника Міністра оборони України - командувача Сухопутними військами Збройних Сил України від 22.12.1994 року № 11 (практичний навод 90 км, на тренажерах 82 км). додаток 11).

Водіям колісних БТР (БРДМ) класна кваліфікація присвоюється відповідно до вимог водіям автомобілів.

7. Навчальні вправи № 2, 3 призначені для бойового злагодження підрозділів (екіпажу, взводу, роти, батальйону)² під час водіння машин, прищеплення навичок умілого поєднання вогню і маневру відповідно до тактичної обстановки, а також підтримання і вдосконалення навичок подолання природних і штучних перешкод.

Примітка 2. Тут і далі все, що вказано для екіпажу, роти і батальйону, відноситься і до батареї (дивізіону).

8. Навчальні вправи №1, 2 і 3 повинні мати два варіанти маршрутів з перешкодами. На занятті підрозділ виконує вправу за одним з варіантів з таким розрахунком, щоб за період навчання ті, хто навчаються, мали практику водіння машини за обома варіантами. На перевірках (контрольних заняттях) вправа виконується за варіантом, який визначить перевіряючий (керівник заняття).

9. Під час відпрацювання вправ з водіння виконуються передбачені умовами вправи нормативи або навчальні питання з виставленням оцінок, які входять у загальну оцінку за виконання вправи. Нормативи (навчальні питання) виконуються як в ході виконання вправи, так і на окремих навчальних місцях, відповідно до додатка 2.

10. Курсанти – механіки-водії учбових частин повинні: вивчити основи руху і правила водіння; засвоїти прийоми управління машиною та відпрацювати навички щодо подолання штучних та природних перешкод, водіння машин вдень та вночі в умовах, які відповідають періоду навчання (зима або літо); отримати навички для дій в похідних, передбойових та бойових порядках підрозділу та при здійсненні маршру. У кінці навчання здати

випробування на присвоєння кваліфікації механіка-водія 3-го класу (навчальна вправа №1).

11. Класна кваліфікація механіків-водіїв підвищується згідно з діючим Положенням про порядок присвоєння класної кваліфікації військовослужбовцям під час виконання навчальної вправи №1.

12. Підготовка (допідготовка) водіїв, призначених на колісні бронетранспортери, проводиться під час зборів в масштабі частини (з'єднання), в ході яких вони отримують навички з водіння під час виконання вправ Курсу водіння згідно з програмою зборів.

Підготовка завершується проведенням маршу на велику відстань в тактичній обстановці. Навички водіння водіїв бронетранспортерів вдосконалюються під час виконання учбових вправ.

13. Під час підготовки в навчальних частинах командирів танків (САУ, ЗСУ, БМ СПУ), навідників-операторів (БМП, БМД), як дублерів механіків-водіїв, з ними вивчаються правила та відпрацьовується водіння машин у обсязі трьох підготовчих вправ. У частинах завершується відпрацювання питань, передбачених для отримання кваліфікації механіка-водія 3-го класу і після успішного складання випробувань на присвоєння класної кваліфікації їм присвоюється ця кваліфікація.

У подальшому вони вдосконалюють свої знання і навички водіння машин на заняттях під час виконання навчальної вправи №1.

14. З курсантами військово-навчальних закладів вивчають основи руху і правила водіння, в повному обсязі Курсу водіння опановується практичне водіння машин; прищеплюються навички щодо організації і методики проведення занять з водіння, в тому числі і з використанням тренажерів.

Після складання випробувань, їм присвоюється кваліфікація механіка-водія 3-го класу.

15. З офіцерами проводяться заняття з метою вдосконалення знань і навичок водіння в обсязі, що необхідний для вмілого навчання підлеглих і підвищення своєї класної кваліфікації під час виконання навчальної вправи №1.

З командирами взводів, рот, батальйонів, крім цього, відпрацьовуються питання управління підрозділами під час руху в похідних і передбойових та бойових порядках в різних умовах обстановки, на місцевості, що характерна для ТВД.

16. З усім особовим складом вивчаються особливості і правила перевезення машин залізницею, на великовантажному автомобільному напівпричепі, водяному та повітряному транспорті, здійснюється практичне водіння з навісним і вмонтованим устаткуванням, буксирування та самовитягання машин.

1.3. Організація навчання

17. Навчання водінню організовується і проводиться відповідно до цього Курсу водіння і Програми бойової підготовки з урахуванням особливостей району, дислокації військ і ТВД.

18. Під час планування бойової підготовки командири частин, з'єднань, начальники військово-навчальних закладів зобов'язані:

визначити терміни відпрацювання вправ Курсу водіння зі всіма категоріями тих, хто навчається, і підрозділами (додатки 11, 12);

встановити порядок проведення показових та інструкторсько-методичних занять, та надання допомоги командирам підрозділів щодо впровадження передових методів навчання;

розробити графіки користування навчальними об'єктами та заходи безпеки під час навчання водінню. Заходи безпеки розробляються відповідно до додатка 1.

19. Навчання водінню планується і проводиться з урахуванням таких положень:

У військово-навчальних закладах, навчальних частинах і підрозділах:

вивчення загальної будови, правил руху та основних правил експлуатації машин проводиться до початку занять з водіння. У подальшому вивчення будови машин і навчання водінню проводиться паралельно;

відпрацювання підготовчих вправ повинно проводитися в послідовності, викладеній в Курсі водіння;

для виконання вправ з водіння повинна виділятися техніка (для ЗСУ, БМ, СПУ без радіоелектронної апаратури) з розрахунку одна машина на двох-трьох тих, хто навчається;

машини до занять готує та виводить на ділянку водіння і подає керівникові заняття офіцер або прапорщик підрозділу забезпечення навчального процесу, а після водіння він же повертає машини в парк. Обслуговування машин проводиться після водіння із залученням особового складу, який навчався на заняттях;

заняття з водіння з курсантами механіками-водіями повинні проводитися не менше одного разу на тиждень, а з іншими категоріями тих, хто навчається, рівномірно на протязі всього періоду навчання;

в навчальних частинах заняття організовується і проводиться в складі навчального взводу під керівництвом командира взводу, роти, на навчальних місцях навчають командири взводів, відділень, інструктори з водіння і начальники тренажерів;

у машині під час виконання вправи знаходяться той, хто навчається, та інструктор з водіння, а під час виконання навчальної вправи № 1 під час випробувань на присвоєння класної кваліфікації тільки той, хто навчається;

вправи, які передбачено виконувати вдень і вночі, спочатку виконуються вдень, а потім вночі.

У частинах і підрозділах:

учбові вправи відпрацьовуються у послідовності, що вказана в Курсі водіння. Терміни їх виконання пов'язуються з відпрацюванням тем з тактичної, вогневої підготовки та інших предметів навчання з таким розрахунком, щоб заняття з водіння йшли попереду відповідної тематики цих предметів;

водіння проводиться на техніці, як правило, навчально-бойової групи (ЗСУ, БМ з підвищеною витратою моторесурсів);

заняття з водіння з механіками-водіями повинні проводитись не менше трьох разів на місяць (в тому числі на тактичних навчаннях);

під час виконання навчальних вправ у машині знаходиться штатний екіпаж. Якщо є некомплект членів екіпажу, допускається наявність екіпажу у скороченому складі, але не менше двох осіб – командира машини і штатного механіка-водія (водія). Під час виконання навчальної вправи №1 у машині повинен знаходитись один механік-водій;

вправа з водіння повинна виконуватися і в протигазах (протягом періоду навчання кожний підрозділ виконує одну із вправ в протигазах);

для виконання вправ з водіння повинна виділятися техніка із розрахунку одна машина на трьох-чотирьох тих, хто навчається;

заняття організуються і проводяться у складі роти під керівництвом командира роти; під час виконання навчальних вправ №4, 6 заняття проводяться під керівництвом командира батальйону або офіцера, призначеного командиром частини. Якщо навчальна вправа №4 проводиться у складі батальйону, то його керівником повинен бути командир частини або його заступник.

У частинах скороченого складу заняття проводяться під керівництвом командира батальйону або його заступника в масштабі батальйону.

У військово-навчальних закладах заняття організуються і проводяться під керівництвом викладача. На заняттях з практичного водіння ті, хто навчається, повинні бути в спецодезії і з протигазами.

20. Підготовка та організація занять з водіння включає:

підготовку керівника заняття;

підготовку керівників занять на навчальних місцях;

вибір і підготовку маршруту (ділянки) водіння та навчальних місць;

визначення необхідної кількості машин для водіння, сил і засобів для очеплення, регулювання, технічного і медичного забезпечення заняття;

підготовку особового складу і техніки до заняття.

Для забезпечення заняття з водіння наказом по частині (з'єднанню) призначається керівник заняття, черговий лікар (фельдшер), особовий склад для обслуговування, а також виділяється черговий автомобіль, санітарна машина і ремонтно-евакуаційні засоби.

21. Підготовка керівників занять проводиться на навчально-методичних зборах, інструкторсько-методичних заняттях і на інструктажі перед проведенням занять. Готовність їх перевіряється під час затвердження плану проведення занять.

Керівник заняття з водіння відповідає за його організацію, матеріальне забезпечення (порядок на ділянці водіння) і дотримання заходів безпеки.

Він зобов'язаний:

за 2-3 дні до водіння уточнити місце проведення заняття, розробити і подати на затвердження план його проведення, організувати підготовку маршруту (ділянки) водіння і навчальних місць відповідно до змісту вправи;

перед початком заняття особисто перевірити готовність маршруту (ділянки), навчальних місць та матеріальної частини;

інструктувати особовий склад, який виділений для забезпечення заняття, і контролювати виконання ним своїх обов'язків;

під час заняття вести облік виконання вправи, слідкувати за дотриманням установленого порядку і заходів безпеки;

після закінчення заняття підбити підсумок і зробити запис про його проведення в журналі обліку виконання вправ на танкодромі (додаток 6), організувати обслуговування машин, поновлення маршруту, перешкод і навчальних місць, на яких проводилося заняття.

22. Для забезпечення керівництва і контролю за якістю водіння в розпорядження керівника заняття виділяються засоби зв'язку, секундоміри, а при необхідності - додатковий транспорт та особовий склад.

Облік результатів практичного водіння машин військовослужбовцями ведеться у відомості (додаток 7), а стажу водіння машини - у картці (додаток 8). Картка обліку стажу практичного водіння зберігається в підрозділі. У випадку переведення військовослужбовця в іншу частину (підрозділ) картка передається разом із ним.

23. Ремонтно-евакуаційні сили і засоби, що виділені на заняття, за вказівкою керівника заняття повинні надавати допомогу тим, хто навчається, щодо усунення несправностей, що виникають в машинах, та евакуації машин, що застрягли.

Черговий лікар (фельдшер) повинен мати необхідний набір медикаментів і перев'язувальних засобів і при необхідності надавати медичну допомогу.

24. Якщо одночасно проводяться заняття на танкодромі з кількома підрозділами, один з керівників занять призначається старшим.

В його розпорядження виділяються сили і засоби для організації загального оточення, технічного та медичного забезпечення.

На допомогу керівникові занять призначається черговий танкодрому, який відповідає за підтримання порядку на танкодромі, дотримання заходів безпеки.

Черговий танкодрому зобов'язаний:

знати загальну схему танкодрому, правила користування ним і вимоги щодо заходів безпеки під час водіння;

знати, який підрозділ навчається на кожній ділянці і яку вправу виконує;

виставити очеплення і контролювати виконання ним своїх обов'язків;

слідкувати за виконанням встановленого порядку і заходів безпеки на танкодромі особовим складом, що знаходиться на танкодромі.

25. Ті, хто - навчається, на заняттях з водіння зобов'язані:

знати і виконувати порядок, встановлений на танкодромі;

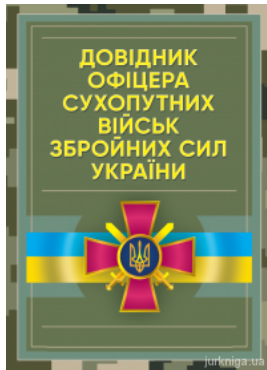
дотримуватися заходів безпеки під час водіння машин і на навчальних місцях;

виконувати вказівки інструктора з водіння (командира машини);

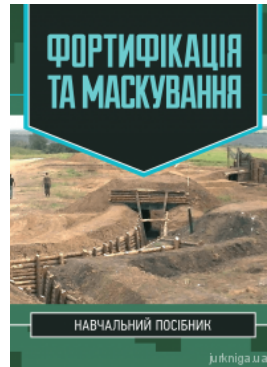
починати рух тільки за командою керівника заняття (інструктора) і рухатись за маршрутом вправи, що виконується;

об'їжджати машини, що зупинились на маршруті, і рухатись заднім ходом тільки за дозволом керівника заняття (інструктора);

Книги, які можуть вас зацікавити

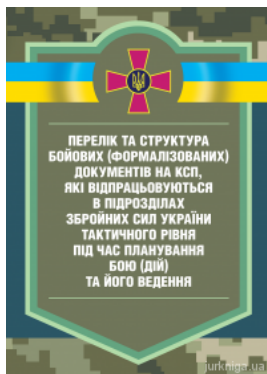
Довідник офіцера
Сухопутних військ
Збройних Сил України

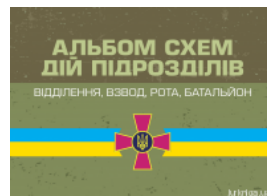
Фортифікація та
маскування

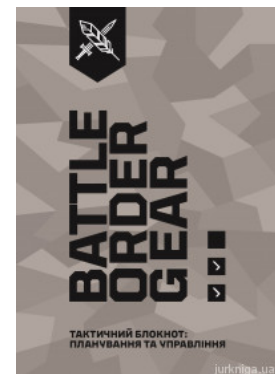
Військове
документування та
діловодство

Перелік та структура
бойових
(формалізованих)
документів на КСП, які
відпрацьовуються в
підрозділах Збройних
Сил України тактичного
рівня під час...

Альбом схем дій
підрозділів (відділення,
взвод, рота, батальйон)

Тактичний блокнот:
планування та
управління

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт](#) →